

Afdækning af litteracitet

.....
Tekst- og opgavesamling B

Sorani

Til elever, der læser og skriver på
sorani som stærkeste sprog

Introduktion

Denne tekst- og opgavesamling anvendes sammen med samtaleark, Spor B.

Tekst- og opgavesamlingen indeholder **tre tekster**:

- Tekst 1: Løven og ræven
- Tekst 2: Skorpionen – et spindeldyr med brod
- Tekst 3: Søvn

Materialet til hver tekst består af **tre dele**:

1. Selve teksten
2. Elevens svarark med spørgsmål til teksten
3. Rettevejledning til tekstens spørgsmål.

Information om **valg af tekst** til eleven finder du i **samtaleark B**.

Anvendelse af tekst- og opgavesamling

Print tekst, elevens svarark og rettevejledning enkelt-sidet og i farver. Giv eleven teksten og elevens svarark og hav selv rettevejledningen liggende foran dig, mens eleven læser teksten og løser opgaverne, så du løbende kan notere elevens svar.

Giv gerne tolken kopier af tekster og elevens svarark, både på dansk og på elevens sprog.

Instruktionerne til, hvordan du gennemfører opgaverne i forbindelse med teksterne, finder du i samtalearket til Spor B.

Skriv elevens svar på opgaverne i dette materiale. Vær opmærksom på, at svarfelterne, f.eks. "Ja" og "Nej", kommer i en anden rækkefølge på elevens svarark, hvis der er tale om et sprog med læseretning fra højre til venstre.

Om oversættelserne

I nogle tilfælde bruges forskellige variationer af det samme sprogs skriftsprog i forskellige lande eller i forskellige

dele af et land. Hvis der findes et officielt standardskriftsprog, er dette anvendt i oversættelserne af de tre tekster.

Tekst 1: "Løven og ræven"

شیر و ریوی

شیر له ئەشکەوتەکەیدا پال کەوتبوو.
 شەو و رۆژ هەر لەوی لێی کەوتبوو.
 هەر گویت له نەرەیهکی کزی دەبوو.
 — نهخۆشه! ئازەلەکانی تر دەیانوت و بەزەبیان پێیدا دەهاتەوه.
 ئینجا دەستیان کرد بەوهی به دیاری بچووکەوه بچنه ناو ئەشکەوتەکەوه.

بەلام مام ریوی نەچووه ژوورەوه.
 شیرەکه به دەنگیکی نەرم پرسى لێی:
 — هاوڕیم، ئەى تۆ بۆ نایهتە ژوورەوه؟ ئەوانى تر هەموویان هاتوون بۆ لام.

— ریوی وتی منیش ویستم بێم، بەلام شوینیپیکانم دیت و ترسام. هەموو شوینیپیکان
 هاتوونەته ناو ئەشکەوتەکەوه بەلام هیچ شوینیپیکەک له ئەشکەوتەکەترانەهاتووەته
 دەر. لەبەر ئەوه من له دەرەوه دەمێنمەوه.

Billede: I-K. Eriksson.

Tekst: K. Aronsson & S. Ottosson, Min läsebok. 1993. Bearbejdet.

Tekst 1: "Løven og ræven" - Elevens svarark

پرسیار لهسهەر (شیر و ریوی)

وه لامي ئەم پرسیارانهی خوار هوه لهسهەر دهقه نووسراوهکه به (بهائی) یان (نهخیر) بدهر هوه.

(Nej) (Ja)
نهخیر بهائی

- 1 1 ئایا شیرمهکه ههموو کاتهکه ههه له ئەشکهوتهکهی خۆیدا بوو؟
- 2 2 ئایا ریوی چوو ژوور هوه بو لای شیرمهکه؟
- 3 3 ئایا ریوی دیاریی بو شیرمهکه برد؟
- 4 4 ئایا شیرمهکه ئازمهکانی تری خوار دبوو؟

ئهم پرسیارانه به دهمی وهلام بدهر هوه.

- 5 5 ئایا دهتوانی خۆت به کورتی بلنیت دهقه نووسراوهکه دهبارهی چیه؟
- 6 6 لهو دهقهدا که دهبارهی دوویشک نووسراوه که مرۆف دهبیت پیلارهکانی بتهکنیت. به باوهری تو مرۆف بو دهبیت وا بکات؟ تو چون بیر دهکتههوه؟

Tekst 1: "Løven og ræven" - Rettevejledning

Teksttype: Skønlitterær, fortællende tekst (fabel).

Billedet kan fremme fortolkningen af den implicite information i teksten. For at forstå historien, må læseren være i stand til at læse mellem linjerne. Fablens morale udtrykkes ikke i teksten.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Var løven i sin grotte hele tiden?	X		☐	☐
2	På linjerne	Gik ræven ind til løven?		X	☐	☐
3	Mellem linjerne	Gav ræven løven gaver?		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Havde løven ædt de andre dyr?	X		☐	☐

Kommentarer:

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbne spørgsmål

Formålet med de åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

Spørgsmålene stilles og besvares mundtligt.

6. (Mellem linjerne) Tror du, at løven var syg? Hvordan kom du frem til det?

Kommentarer:

7. (Mellem linjerne) Var ræven klogere end de andre dyr? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

8. Tror du, man kan lære noget af den her fortælling? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål bag linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod"

دووشک - زیندهوهریکی جالجالۆکهی جزوودار

هەرگیز کاریکی باش نییه له ناوچهی گهرمدا په‌نجه بکهیت به کونه‌دیواری بچووکدا یان به ناو درز و کهلینی به‌رددا. هه‌روه‌ها چاک وایه پیلاره‌کانت بته‌کینیت ئه‌گهر ماوه‌یه‌کی تۆزی زۆر به‌کارت نه‌هینابن. له‌وانه‌یه به به‌تالی نه‌مابینه‌وه. چونکه دووشک هه‌زی له پرووناکی نییه و به‌لکوو به رۆژ ده‌چیتته ناو کون و کهله‌به‌روه یان شوینیکی تاریک و خۆی مات ده‌دات. دووشک له ولاتانی گهرمدا ده‌ژی له هه‌موو جیهاندا، به‌لام به ده‌گمهن ده‌بینرین.

به نیچیره‌که‌یه‌وه ده‌دات و ده‌یکوژیت

دووشک له‌وانه‌یه زۆر زه‌هر اوی بن، هه‌رچه‌نده زۆربه‌ی جوهره‌کانی بو ئیمه‌ی مرۆف کوشنده نین. درێژیان ده‌گاته یه‌ک تا بیست سانتیمه‌تر به پیی جوهره‌کانیان، به‌لام هه‌موویان له کۆتایی کلکیاندا جزوویه‌کی زه‌هر اویان هه‌یه. کاتیک که دووشکیک ده‌یه‌ویت نیچیره‌که‌ی بکوژیت کلکی دنووشتیینه‌وه به‌سه‌ر پشتی خۆیدا و جزووه‌که‌ی ده‌کات به نیچیره‌که‌دا که به چنگه‌کانی گرتوویه‌تی. دووشکیکی ترساو خیرا ده‌سوورینه‌وه به ده‌وری خۆیدا بو ئه‌وه‌ی هه‌میشه جزووه‌که‌ی به‌رمو دوژمنه‌که‌ی ئاراسته بکات.

دووشک به شه‌وان راوی جالجالۆکه‌ی گه‌وره و جر و جانه‌وه‌ری بچووک ده‌کهن. به چنگه‌کوژی ریی خۆیان ده‌دۆزنه‌وه و به چنگ نیچیره‌که‌ توند ده‌گرن و به جزووه زه‌هر اوییه‌کانیان ده‌یکوژن.

Fotografi: Wikimedia Commons.
Tekst: K. Åström, Boken om världen. 2001.

Tekst 2: "Skorpionen - et spindelyr med brod" - Elevens svarark

پرسیار له‌سه‌ر (دوویشک - زینده‌وه‌ریکی جالۆکه‌یی جزوودار)

ئهم پرسیارانه که دهرباره‌ی ده‌قه‌که‌یه به (به‌ئێ) یان (نه‌خێر) وه‌لامیان بده‌ره‌وه.

(Ja) (Nej)
به‌ئێ نه‌خێر

- 1 1 ئایا دوویشک تاریکایی پی خوشه؟
- 2 2 ئایا ههمو دوویشکیک ده‌توانیت مرۆف بکوژیت؟
- 3 3 ئایا ههمو چۆره دوویشکیک یه‌ک ئه‌ندازهن؟
- 4 4 ئایا دوویشک به‌ چنگه‌کانی نیچیره‌که‌ی ده‌گریت؟

ئهم پرسیارانه به‌ ده‌می وه‌لام بده‌ره‌وه.

- 5 5 ئایا ده‌توانی خۆت به‌ کورتی بلنیت ده‌قه نووسراوه‌که دهرباره‌ی چیه؟
- 6 6 له‌وه‌ده‌ها که دهرباره‌ی دوویشک نووسراوه که مرۆف ده‌بیت پیلاره‌کانی بنه‌کینیت. به‌ باوه‌ری تو مرۆف بو ده‌بیت وا بکات؟ تو چۆن بیرده‌که‌یته‌وه؟

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Rettevejledning

Teksttype: Beskrivende faktatekst.

Billedet kan skabe en vis forforståelse. Informationen i teksten er primært udtrykt eksplicit, men det kræver, at elever læser mellem linjerne for at kunne besvare de åbne spørgsmål. Teksten indeholder nogle emnespecifikke ord.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Kan skorpioner lide mørke?	X		☐	☐
2	På linjerne	Kan alle skorpioner slå mennesker ihjel?		X	☐	☐
3	På linjerne	Er alle skorpionarter lige store?		X	☐	☐
4	På linjerne	Fanger skorpionen sit bytte med klørerne?	X		☐	☐

Kommentarer:

Spørgsmålene 5-6 stilles og besvares mundtligt.

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbent spørgsmål

Formålet med det åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

6. (Mellem linjerne) I teksten om skorpionen står der, at man bør ryste sine sko. Hvorfor tror du, at man bør gøre det? Kan du fortælle, hvorfor du tror det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 3: "Søvn"

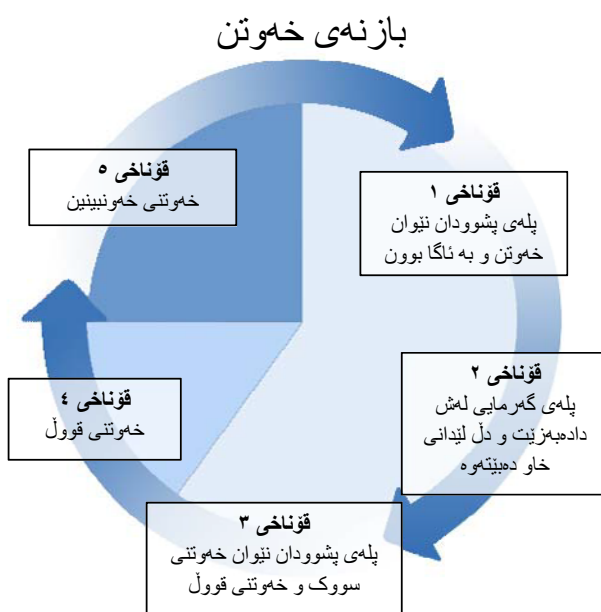
خهوتن

هممو پښوېستيمان به خهوتن ههيه، چ مروڤ چ ناڅه. به لام نایا بوچی؟ لیکوله ره وه کانش و هلامی نهو پرسیاره نازان. یان نایا چی روو ده دات که ده خهوین. به لام نهوه ی که پښوېستیمان به خهوتنه - نهوه هیچ گومانی لئ ناکریت. به بی خهوتن دهمرین.

خهو جوړه پشویه که. به لام به خوت نازانی چی له دهورو پشنت روو ده دات. دتوانین بلین و هک نهوه یه له هوش خوت چووبیت کاتیک نوستوویت. به لام ئیجگار بهو جوړهش نییه که نه توانیت خهبر بیتهوه.

بازنه ی خهوتن

خهوتن بریتیه له بازنه ی دوو باره بووه که نزیکه ی ۹۰ خولهک درېزه ی ههیه. هممو بازنه یه کیش بریتیه له پښخ قوناخ، تهماشای دیاگرامی بازنه ی خهوتن بکه.

خهوتنی خهونینین و خهوتنی قوول

پښجه مین قوناخ پښی ده گوتریت خهوتنی خهونینین. لهو قوناخه دا چاو خیرا خیرا دمجوولتهوه و هس لهو کاته شدایه که خهون ده بینین. خهوتنی خهونینین سووکه، واته خومان لهو کاته دا نهونده قوول نییه. خهوتنی خهونینین به ۹۰ خولهک جار یک دتهوه و له نزیکه ی چارمکیکی تهوای نووستماندا بهرده واهه. قوناخیکي تر خهوتنی قووله. لهو کاته دایه که لهشمان هیزی خوی و هرده گریتهوه و باشتر دتوانین شتی نوئ قیر بین. له ماوه ی خهوتنی قوولدا زانیاریه کانمان هیز پهیدا دهکن بو نهوه ی به ناسانی له یادماندا بمیننهوه.

وهرگریتهوه ی خهوی له کیسچوو

نهگهر شهویک تا زور درنگ به خهبر بیت ناسانه و ابیر بکه میتهوه که بو شهوی داهاتوو دمبیت دوونه ونده بخهویت. به لام و نییه. لهشمان تا راده یه کی باش دتوانیت خهوی له کیسچوو و هربگریتهوه. نهگهر تیرخهو نه بووبیت، به خهوتنیکي قوولتر تیرخهو ده بیتهوه.

Tekst 3: "Søvn" - Elevens svarark

پرسیار له سهەر (خهوتن)

نایا ههه یهک لهم گوتراوانهه خوارهوه لهگهه لهوهه له دهقهکهه نووسراوه یهکدهگرتهوه یان نا؟ یهک راستوچهپ له چوارگۆشهکهه دابنئ بۆ بهئئ یان بۆ نهخیر.

(Nej) (Ja)
بهئئ نهخیر

1. 1. لیکۆلهوهه مکان دهزانن مروّف لهبهه چ هۆیهک پئویستی به خهوتنه.
2. 2. له قوناخی خهونینیدا خهومان سووکه.
3. 3. ئیمه زۆرتین ماوهه شهو خهون دهیین.
4. 4. ئاسانتر خهبهه دهکرتینهوه پئیش خهوه خهونین له چاو دواي خهوه خهونین.

دریژه به رستهکه بده بهوهه نیشانهیهکی راستوچهپ لهو چوارگۆشهه لای لهو رستهیه دابنئ که بهلاتهوه راسته. تهئیا یهک نیشانهه راستوچهپ دابنئ.

5. 5. نهگهه مروّف شهویک یان دوو شهو کهم خهوتبیت...

- A بۆ شهوه داهاوو پئویستمانه دوو ئههنده بههین بۆ لهوهه تیر خهوه بیین.
- B لهشمان خۆی دهتوانبیت به خهویکی قوولتر له شهوه داهاوو دا تیر خهوه بیین.
- C دهبیت بۆ شهوه داهاوو زۆر زووتر بههوتبیت بۆ لهوهه خهوه لهکیسچووکه بکاتهوه.

به دههه وهلامی لهم پرسیاره بدههوه.

6. 6. نایا دهتوانی خۆت به کورتی بلئیت دهقه نووسراوهکه دههههه چیهه؟

Tekst 3: "Søvn" - Rettevejledning

Teksttype: Forklarende faktatekst.

Diagrammet viser søvncyklussens forløb og fordelingen mellem de forskellige søvnstadier. Teksten indeholder flere emnespecifikke ord. Teksten kan forstås uden diagrammet, men spørgsmål 3 og 4 kræver, at eleven kan læse diagrammet og drage en konklusion på baggrund af informationen.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Forskere ved, hvorfor mennesker har brug for søvn		X	☐	☐
2	På linjerne	Under drømmesøvnen sover man overfladisk	X		☐	☐
3	På linjerne	Vi drømmer størstedelen af natten		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Det er lettere at blive vækket før drømmesøvnen end efter drømmesøvnen		X	☐	☐
5	På linjerne	Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter...				
		A. har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat, for at indhente søvnen.				☐
		B. kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat.		X		☐
		C. må man gå i seng ekstra tidligt den næste aften, for at indhente den tabte søvn.				☐

Kommentarer:

Genfortælling

Spørgsmål 6 stilles og besvares mundtligt.

6. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning: